

Credința și fapta

Foaie duminicală a parohiei "Toma Cozma"

Duminica a douăzeci și doua după Rusalii

Evanghelia duminicii

Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr (Luca XVI, 19-31)

19. Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și în

vison, veselindu-se în toate zilele în chip strălucit.

20. Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porții lui, plin de bube,

21. Poftind să se sature din cel ce cădeau de la masa bogatului; dar și câinii venind, lingeau bubele lui.

22. Și a murit săracul și a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam. A murit și bogatul și a fost înmormântat.

23. Și în iad, ridicându-și ochii, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui.

24. Și el, strigând, a zis: Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie.

25. Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta, și Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuiești.

26. Și peste toate acestea, între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi.

27. Iar el a zis: Rogu-te, dar, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu,

28. Căci am cinci frați, să le spună lor acestea, ca să nu vină și ei în acest loc de chin.

29. Și i-a zis Avraam: Au pe Moise și pe prooroci; să asculte de ei.

30. Iar el a zis: Nu, părinte Avraam, ci, dacă cineva dintre morți se va duce la ei, se vor pocăi.

31. Și a zis Avraam: Dacă nu ascultă de Moise și de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți.

Cuvânt la Evanghelia duminicii

- Sfântul Ioan Gură de Aur -

Din ce pricină se îmbogățește cineva ? Vă voi spune; unii, pentru că Dumnezeu le dă bogăție au dobândit bogăția cu îngăduința lui Dumnezeu; iar alții, pentru că Dumnezeu le îngăduie să strângă bogății. Aceasta e cea mai scurtă și cea mai simplă explicație.

- Cum ? ai putea să mă întrebi. Dumnezeu face ca să se îmbogățească desfrânatul, cel ce săvârșește adulter, stricatul, omul care întrebuițează rău averile sale ?

- Nu face asta Dumnezeu, dar le îngăduie să se îmbogățească. Mare este deosebirea, nespuse de mare, între a face și a îngădui.

- Dar, în definitiv, pentru ce îngăduie Dumnezeu asta ?

- Nu e încă vremea judecății, ca să ia fiecare plata faptelor sale. Poate fi, oare, un om mai rău decât bogatul acela care nu-i dădea lui Lazăr nici firimiturile care cădeau de la masa lui ? Și a ajuns mai nenorocit decât toți, că nici pe o picătură de apă nu era stăpân; și asta mai ales pentru că a fost crud când era bogat. Dacă sunt doi oameni la fel de răi, care aici pe pământ nu au aceeași stare materială, unul e bogat și altul e sărac, apoi dincolo pe lumea cealaltă nu vor fi pedepsiți la fel, ci bogatul mai cumplit.

Vezi, dar, că bogatul este pedepsit mai cumplit, pentru că a primit pe lumea asta averi ! Și tu deci când îl vezi pe cel bogat că îi merge bine, deși-i un ticălos și un nelegiuit, suspină și lăcrimează că bogăția aceasta este adaos de pedeapsă. Și dacă vrei, îți voi dovedi lucrul acesta nu numai cu pilde din viața viitoare, ci și cu pilde din viața aceasta. Când fericitul David a săvârșit acel păcat cu Batseba și a fost muștrat de profet, a fost învinuit mai mult tocmai pentru că a săvârșit acel păcat când se bucura de toate bunătățile. Ascultă cum îl muștră Dumnezeu mai ales pentru asta: "Nu te-am uns Eu pe tine împărat ? Nu te-am scăpat Eu din mâna lui Saul și ți-am dat toate cele ale domnului tău și toată casa lui Israel și Iuda ? Și dacă acestea îți erau puține, ți-aș mai fi adăugat încă pe atâtea. Pentru ce ai făcut ceea ce este rău înaintea Mea ?" (II Regi 12, 7-9)

Parabola bogatului nemilostiv și săracul Lazăr

Pericopa evanghelică de astăzi folosește procedeul antitezei pentru a ne arăta mai bine cât de mare este prăpastia dintre virtuți și robia patimilor, rod al neascultării. Astfel Lazăr întruchipează: ascultarea, smerenia și îndelunga răbdare:

- *desăvârșita ascultare și acceptarea nevoinței date de Dumnezeu* (căci nu fără rost evanghelistul Luca ne spune că acest sărac “era pus” să stea la ușa bogatului), de către cine altcineva decât de Chivernisitorul a toate: a lucrurilor, fapturilor și vremurilor.

- *adânca smerenie* față de bogat la ușa căruia aștepta răbdător, plin de bună cuviință și supunere. Mai mult, Lazăr poartă nevoința cu lepădare de sine întrucât se recunoaște a fi nu mai puțin vrednic de milă decât câinii cu care era pus în rând, împărțind cu aceștia resturile primite; încât era cunoscut ca unul de ai lor, căci “veneau și-i lingeau bubele”.

- *îndelunga răbdare* (asemenea dreptului Iov, aflăm că și Lazăr era “plin de bube”) lucru care semnifică puterea de a îndura pătimirile de orice fel.

Aceste virtuți dobândite arată în Lazăr omul duhovnicesc, ele fiind cununa virtuților teologice: anume dragostea față de Dumnezeu, față de semenii și față de cei mai mici ca el; chiar necuvântătoare fiind. O altă comparație conținută de această parabolă se face între bogăția sufletească, duhovnicească și cea materială, a banilor, bunăstării date de bogăția trecătoare; două stări opuse care nu întotdeauna se exclud una pe alta, căci acest lucru ține doar de capacitatea omului de a nu-și lipi inima de bogăție și în schimb a-L uita cu desăvârșire pe Dumnezeu, dătătorul a tot binele.

La polul opus, Sfântul Evanghelist Luca, ne descrie omul trupesc, robit simțurilor și plăcerilor ce se cer a fi satisfăcute prin acestea, aflat în nepăsare și trândăvie duhovnicească, având următoarele cauze:

- *nepurtarea de grijă*, lucru care te face să te lași cuprins de tentațiile lumii acesteia, urmând lucrurilor materiale și plăcerilor și neglijând scopul vieții noastre pe pământ prin îndepărtarea tot mai mare de Dumnezeu, de rude și permanenta nemulțumire, întristare și continua cântare a fericirii în lucrurile exterioare, care îți oferă doar o mulțumire trecătoare și de scurtă durată fără substanță.

- *mărirea de sine sau slava deșartă*: “se îmbrăca în porfiră și în vison”, simbolizând cinstirea de sine, puterea, autoritatea și statutul social pe care ți-l oferă bogăția (hlamida împărătească fiind din purpură) iar inul – iubirea trupească de sine – care naște la rândul ei alte trei patimi: lăcomia pânteceleului (neînfrânarea),

slava deșartă și iubirea de argint (arghirofilia) – căci “în fiecare zi ducea o viață plină de veselie și de străluciri”.

Aflăm astfel că bogăția materială folosită în mod nechibzuit, bunăstarea ca scop în sine și viața petrecută în desfătări păcătoase duce la împietrirea sufletului și a inimii, la lipsa milosteniei și compasiunii față de aproapele aflat în suferințe și lipsuri, la neînfrânare și la stingerea dragostei; viețuirea cu nepăsare duce la uitarea de Dumnezeu, iubirea de plăceri la orbirea minții, neascultarea la împlinirea poruncilor și în final la necredință și moartea sufletului, căci cine poate fi nesimțitor ? – Doar cineva care deja este mort.

Mai aflăm că dreptatea lui Dumnezeu nu se lasă prea mult așteptată: “a venit timpul când săracul a murit și a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam (adică în Rai), iar bogatul nemilostiv în “locuința Morților” (adică iadul), astfel cu dreptate fiecare și-a luat partea sa: și cel care a răbdat suferințe, lipsuri și prigoniri și cel care a trăit în desfătări, veselie și ospețe zilnice.

Din acestea cunoaștem că între cei apropiați lui Dumnezeu și cei depărtați de El “este stabilită o prăpastie mare, așa că cei care ar vrea să treacă de aici la voi sau de acolo la noi, să nu poată”. Prin aceste cuvinte, patriarhul Avraam ne îndeamnă să săvârșim pocăința în timpul vieții și nu după, când deja este prea târziu și nici nu mai putem face acest lucru. O mare valoare îl are și îndemnul făcut de părintele Avraam la ascultarea de Dumnezeu, la împlinirea poruncilor și legilor sale (Moise și prooroci) și lepădarea de necredință care duce la atâta împietrire și nepăsare, încât “nu ar îndupleca (la ascultare) nici chiar dacă ar învia cineva dintre cei morți”.

În final de o mare importanță este avertismentul dat celor cinci frați, pentru “a nu veni în acest loc de chin”, prin care trebuie să înțelegem *paza celor cinci simțuri*, cu ajutorul cărora omul ajunge la săvârșirea celor rele: pricinile gândurilor rele sunt păcatele, a păcatelor neascultarea, a neascultării înșelăciunea simțirii, care vine prin nepăsarea simțurilor, adică prin negrija minții, lucru de la care pornesc toate. Pe scurt, înzestrarea noastră cu simțuri nu trebuie să se facă nouă pricină de cădere și pierzanie. Aflăm astfel și calea de îndreptare pentru cei care înțeleg și doresc acest lucru, iar pentru ceilalți care nu au ochii ca să vadă și nici urechi ca să audă, nu le va fi de folos “nici dacă ar învia cineva dintre cei morți” atâta timp cât nu se nevoiesc și nu se silesc pentru propria înviere duhovnicească din moartea sufletească dată de păcate, neascultare și necredință.

Liturghia pe înțelesul tuturor

(urmare din numerele anterioare)

20. *Ce înseamnă cuvintele “Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte!”, prin care preotul (diaconul) anunță rostirea Crezului ?*

În vechime, această propoziție liturgică se mărginea numai la prima ei parte (“Ușile, ușile”), prin care li se atrăgea atenția diaconilor și ipodiatonilor să ia măsuri pentru închiderea și paza intrărilor, ca nu cumva momentele de înaltă trăire duhovnicească să fie tulburate de intrarea sau ieșirea unor persoane necunoscătoare sau străine de simțirea liturgică, sau de năvălirea barbarilor. Cuvintele „Ușile, ușile”, de fapt constituie o chemare la ordine și liniște. Partea finală, “cu înțelepciune, să luăm aminte” e o completare ceva mai târzie, credincioșii fiind îndemnați să asculte și să rostească cu atenție și concentrare *Crezul* sau *Simbolul credinței*. Pavel Florenski observa că mărturisirea Treimii deoființă și nedespărțită o face poporul, adică însuși trupul Bisericii, care rostește *Simbolul Credinței*.

Ce semnificație au totuși aceste cuvinte pentru creștinul de astăzi ? În general, în mod nedrept, creștinii pun mare accent pe momentul ieșirii cu Sfintele Daruri, dar de fapt, rostirea Crezului marchează începutul celor mai importante momente ale Sfintei Liturghii: Prefacerea și Împărășirea. Adresarea „ușile, ușile” tocmai atrage atenția că nu este bine a ne deplasa prin biserică, a intra sau mai ales a ieși tulburând rugăciunea comunității eclesiale. De aceea, este recomandabil ca la auzirea cuvintelor „ușile, ușile...” să rămână pe locul în care se află, eventual să îngenuncheze și să se pregătească pentru rostirea Crezului. Nu este nici într-un caz potrivit a părăsi biserica în aceste momente.

21. *De ce se rostește Crezul sau Simbolul Credinței în biserică, înainte de sfințirea Sfintelor Daruri ?*

Pentru că tot ceea ce va urma, respectiv, punctul central al Liturghiei, este fundamentat pe credința dreaptă exprimată sintetic în Crez. Cunoașterea și mărturisirea credinței reprezintă piatra fundamentală a vieții în Hristos. Nici iubirea, nici lucrarea virtuților și nici angajarea liturgică nu își pot împlini finalitatea benefică fără punerea lor în acord cu principiile credinței. Iată de ce punem accent pe învățarea crezului, care permite o minimală cunoaștere a principiilor fundamentale ale credinței noastre creștine. În timpul rostirii Crezului de către creștini, preotul ridică “aerul” de pe Sfintele daruri, îl clatină deasupra lor, simbolizând prin aceasta cutremurul ce s-a petrecut la Răstignirea Domnului, sau incapacitatea mormântului de a primi în sine pe Cel Necuprins. De aceea, după articolul al cincilea al Simbolului de credință (“Și a înviat din morți a treia zi după Scripturi...”) încetează clătinarea “aerului”, ridicându-l și punându-l deoparte, simbolizând prin aceasta Învierea din morți a Domnului nostru Hristos.

Rostirea *Simbolului de credință* reprezintă așadar încă un moment de concentrată meditație și de pietate profundă în legătură cu actul mântuirii noastre, care va fi actualizat imediat în ritualul Sfintei Jertfe. Deși de fapt

Crezul rezumă în general punctele esențiale ale credinței creștine-ortodoxe, referitoare la fiecare din persoanele Sfintei Treimi, la Biserică, al Sfintele Taine (botez) și la viața viitoare. Sfântul Gherman I al Constantinopolului observa că deși noi mărturisim că El a îndurat suferințele în ceea ce privește trupul, mărturisim totodată că dumnezeirea S-a păstrat în afară de suferință. Prin pronunțarea acestui dumnezeiesc simbol, cei neștiutori și neînvățați să cunoască de-a pururea cele ce s-au dat pe față ale tainei credinței, care sunt interzise urechilor noastre”.

22. *Prin ce alte cântări și rugăciuni se pregătește Biserica pentru momentul solemn al prefacerii pâinii și vinului în Trupul și Sângele Domnului ?*

Prima parte a Liturghiei credincioșilor se poate considera încheiată prin recitarea Simbolului Credinței, a doua parte a Liturghiei formând-o ritualul pentru aducerea Sfintei Jertfe Euharistice sau Anafora - punctul culminant al Liturghiei creștine, când se săvârșește “prefacerea darurilor în dumnezeiescul Trup și Sânge”.

Sosirea momentului pentru aducerea Sfintei Jertfe este semnalată de diacon sau de preot, când slujește singur, imediat după Simbolul Credinței, printr-o frază rostită solemn: “Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte, Sfânta Jertfă cu pace a o aduce”. Prin această formulă se recomandă credincioșilor care participă la Sfânta Liturghie să se concentreze cu toată ființa asupra momentului celui mai sublim, reprezentat de aducerea Jertfei euharistice. “Momentul este grav și solemn, zicea Sfântul Ioan Gură de Aur. Iată deci pentru ce ni se cere să stăm bine”, adică având o ținută adecvată, decentă și cuviincioasă, “precum de cuvine oamenilor să stea înaintea lui Dumnezeu, cu teamă și cu cutremur”, adică stăpâniți de o emoție sfântă; “cu minte trează și cu luare-aminte”, iar nu cu gândurile risipite la cele ale vieții cotidiene, sau angajați în conversații. O jertfă adevărată este numai aceea care este adusă de un suflet pe deplin împăcat prin reducerea la tăcere a vieții pământești, căci numai astfel “putem înfățișa lui Dumnezeu suflete pure și drepte”, precum sublinia acest Sfânt Părinte. “Acesta este, zice el, sensul adevărat al acestei strigări în slujba bisericească. Nu este vorba de corp, ci de suflet: acesta trebuie să se înalțe”.

Urmează un dialog între preot și credincioși cunoscut sub numele de Răspunsurile Mari. Primul răspuns al stranei sau al poporului este imnul “*Mila păcii, jertfa laudei*” moment pentru Sfânta Jertfă este mila de aproapele și pacea cu el, roade ale iubirii și chiar forme ale ei. Ele sunt jertfe în sens figurat, și anume jertfe spirituale, căci se nasc în inimă prin nimicirea patimilor (ura, invidia etc.), spre a lăsa să se dezvolte în noi viața cerească, prin lucrarea harului divin.

Caracterul de jertfă subiectivă este confirmat în mod elocvent mai ales în a doua parte a răspunsului din partea credincioșilor: “(aducem) jertfă de laudă”, sub forma imnelor pe care le vor intona spre slava lui Dumnezeu, în timp ce preotul va înălța rugăciunea Sfintei Jertfe.

Arătându-se în mijlocul ușilor împărătești și ținând Sfânta Cruce în mâini, preotul îi binecuvântează pe credincioși prin cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *“Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți”* (II Corinteni 13, 13). Această binecuvântare este însă în același timp și o rugăciune. Este ca și cum preotul ar vrea să spună: Pentru mărturisirea pe care o faceți că veniți cu jertfe spirituale, mă rog ca să fie neîntrerupt cu voi “harul lui Domnului nostru Iisus Hristos”, Care S-a jertfit pentru a noastră mântuire; mă rog să vă bucurați întotdeauna de “dragostea lui Dumnezeu-Tatăl”, Cel ce din nespusa Lui iubire de oameni S-a împăcat cu noi, primindu-ne iarăși în dragostea Lui, pentru pătimirile Fiului Său; mă rog, în sfârșit, să vi se dăruiască “împărtășirea Sfântului Duh”, prin care se săvârșește sau ne împărtășim de binefacerile ce ni s-au adus prin Jertfa de pe Golgota.

Credincioșii, răspunzând *“Și cu duhul tău”*, se roagă astfel și ei la rândul lor pentru preot, ca să fie părtaș și el împreună cu ei la aceleași daruri ale Sfintei Treimi. Altarul care înfățișa mormântul Domnului, închipuie în aceste momente foișorul în care s-a pregătit Cina cea de taină. Făcând aducere aminte de Mântuitorul, Care Și-a ridicat privirile în sus, înainte de a da ucenicilor Săi dumnezeiasca hrană, preotul înalță glas: *“Sus să avem inimile!”*. *“Avem către Domnul”*, asigură la rândul lor credincioșii, adică inimile noastre se află înălțate către El. Ne-am transportat, cu alte cuvinte, cu gândul și cu inima, la tot ceea ce Dumnezeu a făcut pentru mântuirea noastră și suntem covârșiți de tot ceea ce a suferit Fiul lui Dumnezeu. “Nimeni deci, precum zice Sfântul Chiril al Ierusalimului, să nu stea în biserică în așa chip încât gura să spună “le avem către Domnul”, iar mintea să se gândească la grijile cele lumești. Totdeauna trebuie să ne gândim la Dumnezeu. Dacă lucrul acesta nu este cu putință să-l facem tot timpul, din pricina slăbiciunii noastre omenești, cel puțin în ceasul acela să ne dăm silința să-l împlinim”. Puteți – dacă voiți – să vă înălțați la cele de sus, zice Sfântul Ioan Gură de Aur; căci prin firea lor, sufletul și gândul nostru sunt mai ușoare și mai iuți decât pasărea cerului. Când, pe deasupra, sunt înaripate și de harul lui Duhului dumnezeiesc, cât de repede ajung ele în stare să se înalțe peste tot ce este pământesc! Să ne procurăm deci, conchide el, aceste aripi minunate, prin care vom putea să depășim oceanul tulburat al acestei lumi ! Cu acest scop s-a rugat preotul pentru credincioși prin binecuvântarea cu care i-a întâmpinat la începutul dialogului.

Întorcându-se cu fața către răsărit și înclinându-se ușor spre icoana Mântuitorului, preotul îndeamnă: *“Să mulțumim Domnului!”* Ca mijlocitor prin Iisus Hristos al credincioșilor față de Dumnezeu, preotul îi cheamă astfel să-și unească cu el mulțumirile lor către Dumnezeu cel adorat în Treime. “Suntem într-adevăr datori să-I mulțumim, pentru că ne-a chemat la un har atât de mare, deși eram nevrednici, pentru că s-a împăcat cu noi, deși eram vrăjmași” (Rom. 5, 10), “pentru că am fost învredniciți de înfierea Duhului” (Rom. 8, 15).

Strana și credincioșii răspund: *“Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh; Treimeii celei de o ființă și nedespărțită”*, mărturisind și aprobând că este un lucru just și se cuvine să mulțumim, de vreme ce, precum zicea Sfântul Chiril al Ierusalimului, “Dumnezeu n-a făcut numai ceea ce era drept, ci ceva mai presus de dreptate, când ne-a făcut atâta bine și ne-a învrednicit de atâtea bunătăți”.

Precum se vede, prin acest dialog se urmărește angajarea credincioșilor într-o unitate sufletească cu sine, cât mai desăvârșită, la înălțarea rugăciunii Sfintei Jertfe. După ce i-a dispus mai întâi prin binecuvântarea de la început, i-a îndemnat apoi la transportarea cugetelor în sferile cerești, pentru ca, în sfârșit, să-și exprime împreună recunoștința pentru binefacerile mântuirii. Rugăciunea Sfintei Jertfe nu este așadar nici pe departe doar a preotului, ci și a credincioșilor, care participă la serviciul anaforei, precum s-a putut înțelege deja din dialogul în care stau cu liturghisitorii. Aceștia intervin sistematic cu îndemnuri către cei prezenți, pentru a le menține trează atenția în tot timpul anaforei euharistice, când liturghisitorii înșiși aduc rugăciuni de laudă și de mulțumire la persoana I plural, făcând sub această formă și adunarea părtașă la aducerea Jertfei. În acest cadru înfățișează și Sfântul Ioan Gură de Aur participarea credincioșilor la serviciul Sfintei Euharistii: “...În timpul prea înfricoșătoarelor Taine, preotul se roagă pentru credincioși și credincioșii pentru preot; căci acel răspuns *“Și cu duhul tău”* nu înseamnă altceva decât aceasta. Tot așa cele ale rugăciunii Euharistiei sunt comune, căci nu numai preotul mulțumește, ci și toți credincioșii. Pentru că numai după ce a primit mai întâi răspunsul lor și după ce s-au învoit că este vrednici și drept lucru să facă aceasta, atunci începe preotul rugăciunea de mulțumire”. În aceeași înlănțuire strânsă și condiționată între elementele ei alternează mai departe, precum vom vedea, întregul dialog dintre cele două părți, care colaborează în tot cursul anaforei liturgice. (va urma)

Bibliografie:

1. Cabasila, Nicolae, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1989
2. *Credința Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1996
3. Vintilescu, Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998
4. *Vuiescu, C.; C. Dron, Sfânta Liturghie lămurită pe înțelesul tuturor, Editura “Credința Strămoșească”, Argeș, 2002*

Sâmbătă 6 noiembrie este zi de pomenire pentru morți (Moșii de toamnă) și vom oficia Sfânta Liturghie.

Publicație editată de parohia TOMA COZMA
Str. Toma Cozma, nr. 41, cod poștal 700 554, Iași,
tel/fax **211 273**, e-mail: margineanu@mail.dntis.ro
Preot paroh Mihai Mărgineanu
Secretar redacție: Vasilica Onofrei

Se distribuie prin pangarul parohiei. Pentru susținerea acestei publicații, dar și pentru activitățile culturale și filantropice ale parohiei, primim donații în contul IBAN RO38 RZBR 0000 0600 0027 6450 deschis la Raiffeisen Bank.